

КАНТРОЛЬНАЯ РАБОТА № 1

ВАРЬЯНТ 1

З а д а н н е 1. Знайдзіце назоўнікі, ужытыя ў ненарматыўнай родавай форме. Выпраўце сказы.

1. Ідзем мы неяк з Бобікам. Ажно ляціць качка. Не, не качка – гусь дзікі.
2. Разам злучылася ўсё: і фізічная боль, і крыўда, і жаль.
3. Здалося, што нейкая цень мільганула за хатай.
4. Дзяўчына ж не магла нічога сказаць: плач сціснуў ёй сэрца да болі.
5. Нібы воблак, хвалісты курган праплывае траўным задуменнем.
6. “Маю торбу-нару”, – хвалілася кенгуру. “Гэта не цуд, – заўважыў вярблюд. – Найлепшая з торб – горб”.
7. Тэхналогія гэта сапраўды прасцейшая за круглае яблыка.
8. Ёсць яшчэ цуда-культура – рэдзька алейная.
9. У нашага суседа вельмі злая сабака.
10. Засталася толькі адна пачка цукру.

З а д а н н е 2. Утварыце словазлучэнні са словамі ў дужках.

Выйшлі з (лес, дом, сад, музей, палац, пакой, шпіталь, павільён); схаваліся ад (холад, снег, дождж, лівень, сябар, вораг, настаўнік); купілі (цукар, хлеб, шакалад, кроп, сок, чай); шум (вецер, акіян, дождж, матор); не адчувалі (боль, страх, сорам, сум, смутак, жаль).

З а д а н н е 3. Перакладзіце сказы на беларускую мову.

1. Он (Лермонтов) был счастлив своими мыслями, их силой, широтой, своими замыслами, всепроникающим присутствием поэзии.
2. Крошечная мошкара, роившаяся в воздухе, рождала едва слышимый гул.
3. Это были истории, слышанные им (Вальковым) от других людей в чайных, в поездах, на пароходах.
4. Черевик заглянул в это время в дверь и, увидя дочь свою, танцующую перед зеркалом, остановился.
5. – Неправда! – выговорила она тихо и умоляющим голосом.
6. Николай бегло оглядел знакомые осунувшиеся и почерневшие лица.
7. В природе нет ничего музыкальнее наступающего раннего утра.
8. Березы стояли все белые, как только что выпавший снег, которого еще не коснулся холодно играющий луч зимнего солнца.
9. Дню неохота просыпаться: все равно не отогреешь озябшую землю и не вернешь улыбающийся солнечный свет.
10. Внезапно налетевший вихрь вдруг поднимает с дороги, несет в глаза пыль, отчаянно треплет, заворачивает на деревьях листву.

З а д а н н е 4. Пры спісванні спалучыце з дзеясловамі сувяззю кіравання назоўнікі або займеннікі ў дужках.

1. Я проста і не ведаю, як аддзячыць (вы).
2. Некалькі разоў Міканор ездзіў у Юравічы (каморнік), а прыезджаў адзін.

3. Ну, што ты гаворыш, Надзя? Ты проста смяешся (я), ты здэкуешся (маё гора).

4. Пятро прастудзіўся і захварэў (запаленне лёгкіх).

5. Заўтра, у дзень адпачынку, зноў многа хто (грыбы) пойдзе.

6. Гады праз два пасля вяртання ён ажаніўся (Нініна сяброўка Клава).

7. Жывы (живое) і думае.

8. Не мог той паганы пан ужо больш нічога прыдумаць, каб паздзекавацца (людзі).

9. Я захварэў (воспа).

10. Верка злазіць з лавы, бяжыць у куточак (венік).

З а д а н н е 5. Выпраўце памылкі ва ўжыванні дзеепрыслоўяў.

1. Прыходзячы раніцой на заняткі, у класе заўсёды яшчэ цёмна.

2. Рыхтуючыся да экзамену, у нас былі незразумелыя пытанні.

3. Падыходзячы да школы, у хлопцаў узнікла спрэчка.

4. Даведаўшыся пра вызваленне Мінска, нас акрыліла надзея хутка вярнуцца ў родныя мясціны.

5. Ідучы дахаты, на Віталя нахлынулі ўспаміны.

6. Мінуўшы машыну, у яго злосна зароў матор.

7. Выходзячы з кабінета, у вочы кінулася аб'ява.

8. Ubачыўшы святло ў клубе, у дзяўчат узняўся настрой.

9. Развітаўшыся каля парку, іх сцэжкі ніколі больш не сыходзіліся.

10. Змарыўшыся, вада здавалася нам незвычайна халоднай і смачнай.

КАНТРОЛЬНАЯ РАБОТА № 1

ВАРЫЯНТ 2

З а д а н н е 1. Падбярыце прыметнікі або займеннікі да наступных назоўнікаў.

Медаль, шынель, шаль, гусь, дроб, поступ, цень, палын, чарніла, лебедзь, накіп, сабака, ціш, безліч, шыр, фальш, глуш, боль, мазоль, далонь, трэль, дробязь, кішэнь, кіцель, шпіталь.

З а д а н н е 2. Дапішыце канчаткі назоўнікаў, адзначце асаблівасці беларускай мовы.

Раскаты гром ..., вецер з поўдн ..., збан квас ..., лісце клён ..., верхавіна дуб ..., зараснікі лазняк ..., пах бэз ..., кілаграм цукр ..., даход калгас ..., матор трактар ..., вуліцы горад ..., рогі ален ..., гордасць народ ..., тоны хлеб ..., шмат час ..., першае лістапад ..., да першага пад'езд ..., пачуццё сум ..., стол з дуб

З а д а н н е 3. Перакладзіце сказы на беларускую мову. Знайдзіце словазлучэнні, якія сваёй будовай адрозніваюцца ад суадносных словазлучэнняў у рускай мове. Вызначце гэтыя адрозненні.

1. Узкие тропинки тянулись по полям, пропадали в лощинах, вились по пригоркам, и на одной из них, которая в пятистах шагах впереди от нас пересекала нашу дорогу, различил я какой-то поезд.

2. Да ... горячка Третьего дня за доктором послал управляющий.
3. Вот хоть бы Мартын-плотник, и не долго жил, и помер. Жена его теперь убивается о муже, о детях малых.
4. Касьян встрепнулся: “Это было недавно: года четыре. При старом барине мы все жили по своим прежним местам”.
5. “Зачем пожаловала?” – кричал он сквозь смех.
6. Этот день должен навсегда остаться мне памятным: шесть месяцев спустя женился я на второй дочери полковника.
7. Мой кучер, видимо, потешался, глумился над стариком.
8. Путь к природе – это путь к прекрасному не только вне себя, но и в себе.
9. Вы замечали, наверно: идешь по лесу – свет!
10. И вот вернулся хозяин, по которому так скучал верный пес.

З а д а н н е 4. Зрабіце замену дзеепрыметнікаў больш прымальнымі для беларускай мовы словамі.

1. Апусцеўшыя палі выглядалі сіратліва.
2. Паружавеўшыя ад марозу шчокі пахарашэлі.
3. Сон зусім адышоў ад разамлеўшага хлопца.
4. Чуваць крыкі птушак, адлятаючых у вырай.
5. З саду даносіўся ап’яняючы пах.
6. Рэчывы, стымулюючыя рост раслін, можна набыць у адзеле бытавой хіміі.
7. Калі ўзяць прыбаўкі ўраджаю ў разліку на цэнтнер высаваемага насення, то можна ацаніць эфектыўнасць прымяняемага ўгнаення.
8. Заходзячае сонца чырваніла неба.
9. Голас, спяваўшы песню, рэзка абарваўся.
10. Хістаючымся крокам ён ішоў па дарозе.
11. Для гэтай пасады ён падхадзяшчы чалавек.
12. У надышоўшым зроку квецень выглядала снегавай замеццю.

З а д а н н е 5. Выпраўце памылкі ва ўжыванні дзеепрыслоўяў.

1. Даведаўшыся пра сустрэчу, нас ахапіла трывога.
2. Сабраўшы рэчы ў сумку, пакой здаўся мне няўтульным.
3. Падыходзячы да возера, у нас не аказалася запалак.
4. Рыхтуючыся да экзамену, у нас не было канспектаў.
5. Прыходзячы раніцай у кантору, там заўсёды душна.
6. Ubачыўшы дзяцей, Антона праз яго малы рост нельга было заўважыць.
7. Спяваючы яшчэ ў школьным хоры, яго захапіла мара стаць настаўнікам музыкі.
8. Атрымаўшы кветкі, радасць ахапіла выпускніц.
9. Праходзячы па вуліцы, на яго твары з’яўлялася ўсмешка.
10. Пагаварыўшы з вучнямі, журнал быў узяты настаўнікам.

ПЫТАННІ, ЯКІЯ ВЫНОСЯЦЦА НА САМАСТОЙНУЮ ПАДРЫХТОЎКУ

1. Феномен мовы і паняцце соцыуму.
2. Паняцце мовы. Асноўныя рысы мовы.
3. Канцэпцыі паходжання мовы.
4. Функцыі мовы ў грамадстве.
5. Паняцце “білінгвізму”, віды і аспекты білінгвізму.
6. Паняцце інтэрферэнцыі. Віды руска-беларускай інтэрферэнцыі.
7. Паходжанне і гістарычныя карані беларускай мовы.
8. Лёс беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім.
9. Беларуская мова ў Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі.
10. Савецкі перыяд у гісторыі беларускай мовы.
11. “Закон аб мовах у РБ”. Сучасны стан беларускай мовы.
12. Беларуская мова сярод іншых моў свету.
13. Лексічны склад беларускай мовы.
14. Паняцце пра стылістыку і функцыянальныя стылі.
15. Навуковы стыль і яго разнавіднасці.
16. Асноўныя рысы навуковага стылю.
17. Лексічны склад навуковага стылю:
18. Марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
19. Жанры навуковага стылю. Кампазіцыйна-структурная арганізацыя навуковага тэксту.
20. Асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Патрабаванні да мовы дакументаў.
21. Групы справавой дакументацыі і культура іх афармлення.
22. Культура падрыхтоўкі і афармлення справавых лістоў.
23. Кампазіцыя справавога ліста (ліст-просьба, ліст-адмова).
24. Правілы справавой перапіскі.
25. Першыя беларускія асветнікі і друкары і іх роля ў культурна-асветніцкім жыцці ўсходняга славянства. (К. Тураўскі, Е. Полацкая, С. Полацкі, Ф. Скарына, С. Будны, В. Цяпінскі);
26. Роля беларусаў у развіцці і ўдасканаленні кірыліцы (С. Собаль, І. Капіевіч).
27. Б. Тарашкевіч і яго першая граматыка для школ.
28. Першыя беларускія мовазнаўцы (Я. Карскі, Я. Лёсік, С. Некрашэвіч, М. Байкоў, П. Бузук, М. Гарэцкі).